

6 april 2025

**LEID ONS NIET IN VERZOEKING,
MAAR VERLOS ONS VAN DE BOZE**

Lukas 22, vers 31-34 // 1 Petrus 5, vers 7-11

In deze preek gaat het over de derde en laatste bede van de drie gebeden in het Onze Vader, die onszelf betreffen. In het Onze Vader richten wij ons eerst op God. Op de heiliging van Gods Naam, op het komen van Gods Koninkrijk en het geschieden van Gods wil. En vervolgens bidden wij voor onszelf en voor alle andere mensen om de dingen die wij nodig hebben – geef ons heden ons dagelijks brood – en om vergeving van onze zonden en ook of God ons voor verzoeken wil bewaren. Ik weet niet of het klopt, maar ik heb het vermoeden dat deze drie bedes bij veel gelovigen ook in precies deze volgorde op het gebedslijstje staan: je bidt vaak eerst om de dingen die je nodig hebt en alles waar je je zorgen over maakt: geef ons heden ons dagelijks brood. Dat is misschien vaak ook wel het *grootste* onderdeel van ons gebed. Je bidt ook om vergeving van je zonden. Alhoewel ik soms wel eens hoor dat sommige mensen dat wat minder vaak doen dan dingen aan God vragen. En tenslotte bidden wij om..., tja..., bidden wij eigenlijk wel zoveel om bescherming voor verleidingen, verzoeken en om verlossing van de boze? Of komt dat net zoals in het Onze Vader ook letterlijk bij ons op de laatste plek?

Nu, ik moet zeggen: ik vind het ook wel een lastig gebedspunt. Ik denk dat dit komt, doordat het wat verder van onze beleavingswereld afstaat: je bent nu eenmaal wat meer bezig met je dagelijks brood – je dagelijkse dingen – dan met de duivel. Wat voor voorstelling moet je eigenlijk van hem hebben? De duivel, waar komt hij eigenlijk vandaan? Een gevallen engel, zo zegt mogelijk een Bijbeltekst. Maar hoe zit dat dan? En waarom heeft hij zoveel macht? En waarom heeft hij 2000 jaar na Jezus' overwinning *nog steeds* zoveel macht...? En het andere wat best lastig is: hoe moet je die verzoeken nu zien? Wat zijn dat precies? Misschien – zo is mijn vermoeden – wordt deze laatste bede van het Onze Vader wel wat minder uitgebeden door ons mensen, omdat het gewoon heel erg ingewikkeld is. Maar dan hebben wij tenminste iets om nu over na te denken...

Eerst maar iets over die satan zeggen..., hoewel wij hem eigenlijk te veel eer geven om met hem te beginnen. Want - dat voorop: we moeten hem echt niet teveel eer geven hoor! Aan de ene kant is die boze, de satan, een geweldig gevaarlijke macht, zo leert de Bijbel ons. Je moet niet voor niets met de woorden van het Onze Vader tegen hem in bidden. Je moet zijn invloed, zijn macht, niet onderschatten. Maar aan de andere kant: hij staat echt helemaal *onder God* hoor! Hij is geen godheid, geen groot wezen naast God. Nee, hij valt net zoals wij onder de macht van de ene en enige HEERE.

En dat is belangrijk om te beseffen. In Oosterse religies bijvoorbeeld is dat heel anders. In Oosterse religies heb je dat Ying-Yang-teken, dat kent u misschien wel: zo'n zwarte en zo'n witte soort druppelvorm die samen een cirkel vormen. Dat betekent: 'goed en kwaad houden

elkaar in evenwicht. Je hebt het goede nodig voor het kwade en het kwade voor het goede. Zo zit de wereld in elkaar.' Maar dat is dus helemaal niet wat er in de Bijbel staat. In de Bijbel gaat het om de goede God. De enige God. Niets is er buiten Hem, en ook niets is er naast Hem. De duivel, het kwaad in hoogsteigen persoon staat dan ook echt ver, helemaal onder Hem. Jakobus horen wij dan ook heel luchtig in zijn brief zeggen: 'bied weerstand tegen de duivel'. Je moet niet uit angst voor hem bevriezen of zeggen dat je niet tegen hem opgewassen bent, dat je niet sterk genoeg bent tegen zijn verleidingen, nee: weerstand bieden. Kom op! En ook Petrus – terwijl hij toch zelf flink onderuit is gegaan vlak voor Pasen - zegt in zijn brief precies hetzelfde als Jakobus: 'bied weerstand tegen hem (tegen de duivel)!'.

Maar hoe is dat kwaad dan zo groot geworden? Hoe is die duivel dan zo machtig geworden? Want hij hoort toch eigenlijk helemaal niet bij Gods goede schepping? Nu, de duivel heeft van ons mensen ontzettend veel ruimte gekregen om te groeien. Het is zoals met onkruid: een beetje opletten, wat bijhouden in je tuintje, dan valt het best wel mee. Maar als je niet alert bent en je laat het maar gebeuren, je laat het maar groeien..., op het laatst zie je het niet meer zitten om nog iets aan die wildgroei van al dat onkruid in je tuintje te doen. Zoiets is het volgens mij. Eigenlijk zou het in deze prachtige schepping alleen over God en mensen hoeven te gaan en helemaal niet over de duivel. Alleen: de Schepper en Zijn beeld, de mensen die Hij in deze prachtige schepping een taak heeft gegeven. Maar door onze keuzen tegen God en tegen Zijn goede wil in, is er ruimte gekomen voor het kwaad... en doordat onze verkeerde keuzen zich steeds bleven herhalen, ging het onkruid steeds harder groeien... en werd het kwaad niet alleen tot een keuze, maar ook tot een macht die over ons ging heersen, onkruid dat ons leven ging overwoekeren..., zo groot... zo groot dat wij over de duivel spreken als een persoon, de verleider, degene die steeds een breuk tussen God en ons probeert aan te richten. En daarom bidden wij: 'verlos ons van de boze!' Het onkruid is boven ons hoofd gegroeid, we zijn er helemaal in vast komen te zitten.

Maar even terug: de duivel is dus niet een of andere macht *naast* God. Luther noemde de duivel 'de aap van God'. Hij is een na-aper: hij spreekt *alsof* hij God is, hij oefent invloed op ons uit alsof hij God is..., maar ondertussen is hij slechts als een huisdier van God. In de Bijbel zie je dan ook hoe God deze aap zelfs gebruikt voor Zijn eigen werk en plannen. Heel bijzonder komen wij dat tegen in het boek Job: Job wordt geplaagd, bijzonder hard geraakt door de duivel..., maar de duivel had hiervoor toestemming gekregen van God. Uiteindelijk bleek God de ware Machthebber te zijn en uiteindelijk bleef de bijzonder sterke band tussen God en Job bestaan en moest de duivel afdruipten. Nu, hier vlak voor Pasen, in het Bijbelgedeelte wat wij hebben gelezen, zien wij eigenlijk hetzelfde gebeuren. Jezus waarschuwt Simon Petrus en de andere leerlingen: 'Simon, Simon, zie, de satan heeft jullie opgeëist om te ziften als tarwe.' De satan heeft jullie opgeëist... Net zoals bij Job heeft de satan weer een verzoek ingediend bij God om zijn duivelswerk te kunnen gaan doen: 'geef mij de gelegenheid om die discipelen te ziften... en U zult zien dat zij...'

De satan heeft jullie opgeëist om te ziften als tarwe. Te ziften..., dat is te zuiveren, zodat er alleen echte tarwekorrels overblijven op de dorsvloer en het kaf, die schilfertjes allemaal zullen wegwaaien. Wat zal de satan hen inderdaad aan het schudden brengen, wat zal er een hoop geweld plaatsvinden op die dorsvloer... Maar valt het u ook op? Het is mij na jaren pas opgevallen: die duivel wilde gaan zuiveren (ziften) op de dorsvloer, zo waarschuwde Jezus..., maar dat ziften, dat ziften van de tarwe op de dorsvloer... dat ken ik..., want dat is precies zoals Johannes de Doper over de komst van Gods Koninkrijk had gezegd! Johannes de Doper vertelde over de komst van Jezus: Zijn wan is in Zijn hand en Hij zal Zij dorsvloer grondig reinigen en de tarwe in zijn schuur verzamelen, maar het kaf zal Hij met vuur verbranden (3,17). En hier zien wij de duivel – de aap van God, om het met Luther te zeggen – dat werk een stukje uitvoeren wat Johannes de Doper aankondigde! Ja, het is duivelswerk, puur duivels-werk, want wat gaat die duivel tekeer in deze dagen, bij Judas al en nu dus ook bij Petrus en de andere leerlingen druk bezig om hen door elkaar te schud-den..., maar tegelijkertijd heeft God de touwtjes in handen en leidt Hij het tot Zijn doel, maakt Hij dat duivelswerk dienstbaar aan Zijn Koninkrijk. De aap van God staat in dienst van zijn Baas.

Ik denk dat het daarom ook zo dubbel is wat er in de Bijbel over verzoeken staat. Aan de ene kant zijn verzoeken zo heftig, zo moeilijk, zo gevaarlijk ook. Daarom moeten wij ook bidden: 'leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze!' We moeten waakzaam zijn. Alert. Geconcentreerd op God, zodat wij in alle drukte en zorgen van het leven niet door die aap van God voor de gek worden gehouden en zelf voor aap komen te staan. ... Maar aan de andere kant – ik citeerde die bijzondere tekst uit de brief van Jakobus kunnen verzoeken ook tot een grote vreugde zijn. Hoe dan? Nou, zo vertelt Jakobus verder in zijn brief: *het moet u tot grote blijdschap stemmen, broeders en zusters, als u allerlei beproevingen ondergaat. Want u weet: wanneer uw geloof op de proef wordt gesteld, leidt dat tot standvastigheid.* (En) *als die standvastigheid ook daadwerkelijk blijkt, zult u volmaakt en volkomen zijn, zonder enige tekortkoming.* Zo'n beproeving ook heel louterend, zuiverend en reinigend zijn. Een duivelswerk, maar... tegelijkertijd kom je er sterker uit.

Zo vertellen mensen wel eens over een crisis in hun leven: 'Het is niet de slechtste tijd van mijn leven geweest', zo hoor ik wel eens iemand terugblikken op een donkere tijd in zijn of haar leven. Of die vrouw uit mijn eerste gemeente, die zelfs meende dat zij die heftige ziekte nodig heeft gehad om te groeien in haar geloof. Zo werkt het echt niet altijd hoor! Want de duivel is uit op kapot maken, je van God losmaken. Maar hier bij Petrus is dat ziftende werk van de duivel uiteindelijk toch tot zegen geweest. Petrus was diep gevallen. Hij kon alleen maar huilen van ellende ('bitter wenen'), omdat hij zo diep gevallen was. Maar juist door deze ervaring kon hij later, toen Jezus hem weer had opgezocht en in ere had hersteld, juist door deze ervaring kon hij later zoveel

mensen bemoedigen. Petrus is hier zo door gegroeid en veranderd, dat zelfs 2000 jaar later en duizenden kilometers van Getsemané verwijderd, nog mensen zijn aansporing mogen horen, zoals wij hier nu uit de brief van Petrus hebben gelezen. Petrus moedigt ook u en jou aan: *wees nuchter en waakzaam, want uw tegenpartij, de duivel, gaat rond als een brullende leeuw, op zoek naar wie hij zou kunnen verslinden. Bied weerstand aan hem, vast in het geloof.* Maar ook: *de God van alle genade zal jullie toerusten, bevestigen, versterken en funderen.* Die brullende leeuw, die aap van God, kan enorm tekeer gaan, maar hij zal toch naar de Baas moeten luisteren, zo bemoedigt Petrus ons.

Maar nu dan even een stapje verder, of beter: een stapje terug, naar het gebed 'leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze'. Als Jakobus echt gelijk heeft dat verzoeken ook nuttig, goed, kunnen zijn, dat wij daar sterker van worden..., dan moet je toch juist niet bidden 'leid ons niet in verzoeking'? Dan kan je beter bidden: 'geef ons verzoeking en laat de boze zijn zuiverende werk doen,

zodat wij er sterker uitkomen!' Nou, dat was het dus waar ik in de afgelopen dagen niet uitkwam: hoe moet je dit nu zien, hoe valt dit te begrijpen?

Ik ben in deze ingewikkelde dingen een beetje geholpen door Bonhoeffer die een boekje heeft geschreven over verzoeking. Bonhoeffer laat allereerst op het raadselachtige en demonische van de duivel staan. De duivel kan dan wel door God in Gods grote macht gebruikt worden om goede dingen tot stand te brengen. Kijk maar naar Job. Petrus. En zelfs Judas heeft, nadat de satan bezit van hem nam, bijgedragen aan de redding van de wereld door Jezus te verraden. De duivel is dus echt veel minder sterk dan God en 'de aap van God'. Maar... *we moeten het verwoestende werk van de duivel niet onderschatten.* We moeten zijn verleidingen niet als heel onschuldig en onschadelijk zien. Nee, dat is nu precies het gevaar: als je denkt dat iets tamelijk onschuldig is, terwijl het juist helemaal niet zo onschuldig is, dan is het gevaar dubbel zo groot. Als je denkt – nog een dierenvoorbeeld – dat die hond niet zo gevaarlijk is omdat hij aan de ketting ligt en gewoon wat ligt te grommen... en je komt te dichtbij en het blijkt dat het beest echt vals is... De duivel, het kwaad in hoogsteigen persoon, het is een mysterie: waarom zo groot? Waar komt het vandaan? Hoe kan dit zo zijn? Het zijn zulke grote vragen waar wij nooit uit zullen komen - helemaal niemand op aarde snapt iets van het kwaad - maar juist omdat het zo groot is, moeten wij er ook zo voor oppassen, zo behoedzaam zijn.

Dat is dan ook de eerste reden waarom wij moeten bidden 'leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze'. Door dit te bidden, door uit te bidden of God ons voor verleidingen wil bewaren, bid je tegelijkertijd jezelf te binnen hoe gevaarlijk het op deze wereld is. Dit bidden tot God is tegelijkertijd een bewustwording voor jezelf. 'Waakt en bidt opdat je niet in verzoeking komt', zo zei Jezus in deze zelfde nacht nog tegen Zijn discipelen.

Maar nog iets waarom dit bidden 'leid ons niet in verzoeking' zo belangrijk is. Met 'leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze' *bidt je ook je afhankelijkheid van God uit.* Je vraagt God: 'Heere God, laat mij niet los, als ik vaak door zoveel dingen wordt vastgehouden en meegenomen.' Je bidt God je staande zal houden. Eigenlijk doe je door dit te bidden precies het tegenovergestelde van Petrus. Petrus zei stoer tegen Jezus: 'Heere, met U ben ik bereid om zelfs de gevangenis en de dood in te gaan' (vers 33). Maar een paar uur later stond hij te vloeken, toen mensen hem hadden herkend als 'eentje die ook bij Jezus hoorde'. Met het 'leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze', maak je jezelf klein en zeg je tegen God: 'Heere, ik ben helemaal niet stoer... Zonder U zijn wij niets tegenover het kwaad, tegenover de verleidingen, maar zijn wij machteloos aan onszelf en alle machten overgeleverd..., we hebben U zo hard nodig!'

Door te bidden 'leid ons niet in verzoeking' word je je bewust van de gevaren... en bidt je uit dat je helemaal van God afhankelijk bent. En er is nog een reden waarom het zo goed is om te bidden 'leid ons niet in verzoeking' en voor die laatste reden moeten wij bij Jezus Zelf zijn. Jezus ging nadat Hij Petrus had gewaarschuwd voor het ziftende werk van de satan naar Getsamené. Jezus ging in Getsemané eerst Zelf tot Abba, Onze Vader in de hemel, bidden. Hij wist dat Hij straks die vreselijke weg had te gaan. Hij had het al drie keer aan Zijn leerlingen verteld dat Hij die weg moest gaan. En toch bad Hij in die hof van Getsemané: 'Abba, Vader, als het mogelijk is, laat deze drinkbeker aan Mij voorbijgaan'. Dat is niet omdat Jezus nu terugkrabbelde en het niet meer wilde. Nee, maar het was zo'n strijd voor Hem. Een strijd tegen het kwaad. Een strijd om te volharden. Een strijd om de wil van Zijn Vader te doen. Want al dat kwaad, al dat satanswerk en zijn verledigen..., *dat moet je niet gelaten over je heen laten komen:* het is niet anders, de mens wikt, God beschikt. Nee, het is een vechten. Een strijden tegen het kwaad. Een gevecht met jezelf. En een worsteling met God. Het gebed 'leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze', dat is: je angst, je niet-begrijpen, je niet-willen uitbidden. Uitschreeuwen. Het is: tegen het kwaad opstaan. God erbij roepen. En jezelf bij de les houden. Dan kan een verzoeking nog zo heilzaam zijn, maar dat is iets anders dan het lijdzaam ondergaan. Nu, daarom is het bidden 'leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze' zo heilzaam. Je geeft woorden aan je worsteling, zoals Jezus in Getsemané..., aan je worsteling met het kwaad, met jezelf... en met God.

Ik heb nu al een hele preek over 'leid ons niet in verzoeking' gehouden, maar misschien vindt u het vreemd: ik heb eigenlijk nog niets gezegd over die verzoeken zelf... Wat zijn die verzoeken nu precies? Nu weet u: het is eigenlijk niet zo nuttig om allemaal mogelijke verleidingen te gaan opsommen. Voor de een is dat namelijk totaal iets anders dan voor de ander. Het ene voorbeeld werkt voor de een wel, maar de ander kan er niets mee. Maar dit is wel belangrijk: wat maakt nu een verzoeking tot een verzoeking? Wanneer is iets een verzoeking? Nu, *als het je afhoudt om de weg met Jezus te gaan. Als iets je ervan weerhoudt om Jezus te volgen..., om net zoals Jezus te dienen..., om jezelf te geven..., als iets of iemand ervoor zorgt dat je niet net zoals Jezus gericht bent op Gods Koninkrijk en Gods*

Naam en Gods wil...als je de moeiten die daarbij horen uit de weg gaat, dan is iets een verzoeking.

Daarom zei Petrus ook in zijn brief: Bied weerstaan aan de duivel, vast in het geloof, in de wetenschap dat hetzelfde lijden ook aan al uw broeders in de wereld opgelegd wordt. Verzoeking heeft te maken met het lijden uit de weg gaan, de strijd van het geloof omzeilen, een andere weg gaan dan de weg met Jezus, de weg van Gods Koninkrijk verlaten en gemakkelijkere routes voor je leven zoeken.

Om dat laatste was het de duivel ook te doen, toen hij Jezus wilde verzoeken in de woestijn. De duivel maakte zelfs het dagelijks brood tot een verleiding voor Jezus: 'maak toch van deze stenen brood'. Ook dagelijks brood, je dagelijkse dingen kunnen dus een verzoeking voor je zijn. Zo bezig met je dagelijkse brood, je dagelijkse zorgen, dat dit belangrijker voor je zou zijn dan de weg van het Koninkrijk. En zo kan alles tot een verleiding zijn. Je dagelijkse brood. Je werk. Je partner. Je kinderen. Je identiteit. Je verlangens. Alles wat ons afhoudt van het 'zoek eerst het Koninkrijk en Zijn gerechtigheid'. Alles wat ons gedachteloos laat bidden 'laat Uw Koninkrijk komen', 'Laat Uw Naam geheilgd worden', 'laat Uw wil geschieden', kan een verleiding voor ons zijn. Met 'leid ons niet in verzoeking' bidt je daarom ook voor open ogen en een open hart: laat mij zien Heere God, waar ik meer van moet loskomen, zodat U en Uw Koninkrijk voor mij het allerbelangrijkste zullen zijn.

Maar nu tenslotte nog dit... Weet u wat ik eigenlijk het mooiste vindt van het stukje wat wij hebben gelezen? Terwijl wij het hier nu hebben over wat wij bidden als wij bidden 'leid ons niet in verzoeking maar verlos ons van de boze' en waarom wij dit moeten bidden, hoorde ik op de achtergrond iemand bidden. Hoorde u het ook? Het is Jezus. ... Jezus zegt tegen Petrus: 'maar Ik heb voor je gebeden dat je geloof niet zou ophouden'. Mooi hè? Petrus is door de verzoeken heen gebeden. Door Jezus, onze Voorbidder. 'Ik heb voor je gebeden dat je geloof niet zou ophouden.' Nou, eigenlijk vraag ik mij af of het op dat moment van de verloochening niet einde verhaal was van Petrus' geloof... met zijn geloof was het toen toch wel opgehouden, of niet? Petrus' geloof hing aan het zijden draadje van Gods genade.

De oproep is volgens mij duidelijk: wij moeten het bidden om niet in verzoeken te vallen serieus nemen. Want die boze is echt een ontstellende werkelijkheid. Maar terwijl wij al biddend wankelen, twijfelen, angstig zijn, te slap blijken te zijn..., worden wij gedragen op Jezus' gebed. Gelukkig! Want soms ontgaan je wel eens alle krachten in al die verleidingen..., soms is dat geloofsvertrouwen er even niet zo meer..., soms heb je geen stem meer om te bidden..., is het dan over? Nee. Er is iemand Die wel verder voor je bidt dat je geloof niet zal ophouden... Die zelfs gebeden voor ons gebeden heeft aan het kruis. En reken er maar op dit gebed verhoord zal worden.

De satan zift ons als tarwe. Hij is nog steeds niet klaar, hij zal ook deze week ook wel weer actief zijn. Maar blijft bidden en waken, wees alert en weet je gedragen door het gebed van onze Heere Jezus.